

Особливості життєвих перспектив студентської молоді в умовах війни

Вікторія Балуєва

магістрантка кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: BaluievaVD@krok.edu.ua

Вікторія Острова

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: OstrovaV@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0003-3804-8942

Сучасна українська студентська молодь опинилася у складних соціально-політичних реаліях, що спричинені воєнними діями, невизначеністю та змінами у суспільстві. Ці обставини безпосередньо впливають на формування життєвих орієнтацій, смислів і перспектив молодих людей, які перебувають у процесі становлення власної особистісної та професійної ідентичності.

Поняття «життєва перспектива» розглядається як система уявлень людини про майбутнє, що включає цілі, плани, способи їх реалізації та емоційне ставлення до майбутнього [1]. Вона формується у взаємозв'язку з особистісними цінностями, соціальними орієнтаціями та досвідом, який набувається в процесі навчання і соціалізації.

У період війни життєві перспективи студентів зазнають суттєвих змін. Війна зумовлює втрату стабільності, безпеки, звичних життєвих сценаріїв, водночас актуалізуючи потребу у пошуку нових сенсів, переоцінці цінностей та визначенні нових життєвих пріоритетів [2]. Для багатьох молодих людей майбутнє сприймається крізь призму невизначеності, однак саме це стає стимулом до особистісного зростання та мобілізації внутрішніх ресурсів.

Як зазначає Брюховецька О. В., у таких умовах ключовою психологічною характеристикою є життєстійкість, яка дозволяє людині зберігати внутрішню рівновагу, адаптуватися до змін і долати наслідки стресу. Високий рівень життєстійкості забезпечує студентам здатність до гнучкого мислення, переосмислення досвіду й підтримання оптимізму [3].

Дослідження показують, що у студентської молоді під час війни спостерігається зміна у структурі життєвих цінностей. Якщо раніше переважали орієнтації на особистісний успіх, кар'єру та самореалізацію, то нині на перший план виходять цінності безпеки, миру, родини та соціальної підтримки. [4,5] Разом з тим, зростає прагнення робити внесок у розвиток суспільства, брати участь у волонтерських ініціативах, що розглядається як один зі способів відновлення відчуття сенсу життя.

Психологічні умови побудови життєвої перспективи студентів у воєнний час залежать від кількох чинників: рівня емоційної стійкості, соціальної підтримки, внутрішньої мотивації, а також від здатності особистості до самодетермінації [6]. Студенти з високим рівнем автономії та внутрішньої мотивації краще адаптуються до складних обставин, демонструють позитивне

бачення майбутнього і більш цілеспрямовану поведінку.

Як зазначає Мухіна Л. М. та Коренева Ю. П., роль у формуванні життєвих перспектив відіграє професійна ідентичність, адже саме навчання у виші створює простір для планування майбутнього, розроблення життєвих стратегій і самопізнання [7]. Психологічна підтримка студентів з боку викладачів, кураторів і психологів університету стає ключовим чинником стабілізації їхнього емоційного стану та розвитку віри у власні можливості.

Отже, життєві перспективи студентської молоді в умовах війни характеризуються амбівалентністю: поєднанням тривожності та надії, страху і прагнення до розвитку. Формування позитивного бачення майбутнього потребує створення системи психологічної підтримки, розвитку життєстійкості, стимулювання соціальної активності та внутрішньої мотивації студентів.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок є дослідження психологічних механізмів адаптації молоді до умов воєнного стану, зокрема вивчення ролі емоційної регуляції, копінг-стратегій і рівня життєстійкості. Актуальним також постає аналіз впливу соціальних мереж, цифрових спільнот та волонтерської активності на формування життєвих орієнтацій студентів, а також виявлення відмінностей у життєвих перспективах молоді різних спеціальностей, вікових груп і регіонів України.

Крім того, важливим є вивчення умов та чинників, які сприяють підтриманню позитивного бачення майбутнього в молодіжному середовищі під час воєнних викликів. Зокрема, доцільним є дослідження ефективності програм психологічної підтримки в університетах, розвитку навичок саморегуляції, формування професійної ідентичності та залучення студентів до соціально значущих проєктів. Такі заходи можуть не лише зменшувати рівень тривожності й невизначеності, але й сприяти формуванню активної позиції, відповідальності та оптимістичного погляду на власне майбутнє.

Список використаних джерел

1. Гриньова О. М. Психологія проектування життєвого шляху особистістю юнацького віку : дис. ... докт. психол. наук. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 562 с.
2. Савельчук І. Соціальні очікування молоді : від теоретичного осмислення до практичного застосування у воєнний та післявоєнний період. *Social Work and Education*, 2022, № 1. С. 113–121.
3. Брюховецька О. В. Поняття життєстійкості особистості підлітка в сучасних умовах воєнного стану в Україні. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць*, 2024, вип. 29. С. 62–79.
4. Бибиц Д. Д. Ціннісні орієнтири для молоді у побудові успішного майбутнього. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал : матеріали наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. С. 13–16.*
5. Подоляничук Д. С. Ціннісні орієнтації студентської молоді як предмет соціально-психологічного дослідження. *Габітус. Соціальна психологія*, 2020, вип. 19. С. 253–270.
6. Ryan, R. M., & Deci, E. L. *Self-determination theory*. In: *Encyclopedia of quality of life and well-being research*. Cham : Springer International Publishing, 2024.
7. Мухіна Л. М., Коренева Ю. П. Психологічні особливості побудови життєвої перспективи студентами-психологами. *Габітус. Вікова та педагогічна психологія*, 2024, вип. 57. С. 139–143.